

компетентності, оскільки, по-перше, є ключовою компетентністю, по-друге, опосередковує його специфічну діяльність, яка передбачає постійні контакти, співробітництво, спільну діяльність, взаємодію у чітко регламентованих або особливо важких умовах. Наявність у патрульного поліцейського комунікативної компетентності визначає не тільки ефективність передачі інформації, культуру мовлення, багатий словниковий запас, правильність відбору мовних засобів, а й уміння керувати спілкуванням у різних соціальних ситуаціях, управляти не тільки власним емоційним станом, а й регулювати емоційною напругою в процесі спілкування, вмінням налагодити контакт із іншими людьми [3].

Комунікативна компетентність є і складовою, і базовою характеристикою професійної компетентності залежно від функції, яку реалізують патрульні поліцейські у своїй професійній діяльності. Володіння патрульними поліцейськими даним інтегральним особистісним утворенням забезпечить кваліфіковане виконання їх професійних обов'язків.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Комунікативна компетентність як основа професіоналізму майбутнього соціального педагога. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. Запоріжжя, 2012. № 1. С. 148–152.
2. Олійник Г.М. Комунікативна компетентність як складова професійної компетентності соціального педагога. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка, соціальна робота*. Ужгород, 2011. № 20. С. 90–92.
3. Шалигіна Н. П. Комунікативна компетентність військових фахівців як психолого-педагогічна проблема. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки*. Київ, 2013. № 5. doi: <https://doi.org/10.26697/9786177089000.2017.322>.

Захаренко Людмила Миколаївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук

ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛЬНО-АНАЛІТИЧНИХ ДІАГНОСТИЧНИХ ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

Діагностичні психотехнології – це алгоритми ідентифікації профілів психічних властивостей (станів, процесів) суб'єктів, що дозволяють здійснювати мотивовані висновки (діагнози) щодо

відповідності фактичних ознак психічних профілів набору до відповідних оціночних критеріїв. Ідентифікація (від лат. «identificare» – ототожнювати) є процедурою пізнання на основі співставлення із еталонною типізацією.

Діагностика є первинною щодо всіх інших груп психотехнологій. Навіть елементарна «діагностика» дозволить віднайти сильні та слабкі сторони опонента. У застосуванні діагностичних психотехнологій ключову роль відіграють три «канали» отримання інформації: візуальний, вербальний та експериментально-поведінковий. Відповідно до візуального каналу отримання діагностичних даних виділяють візуально-аналітичні діагностичні психотехнології [1].

Візуально-аналітичні діагностичні психотехнології є комплексом методів візуального спостереження та візуально-аналітичної ідентифікації ознак суб'єкта, що дозволяє скласти його психологічний портрет та передбачити ймовірну модель поведінки.

Відповідно до практичних напрацювань та наукових поглядів Романенка Ю.В. [1] візуально-аналітична ідентифікація інформації відбувається на шести рівнях візуально-аналітичного сканування-ідентифікації.

Розглянемо детальніше кожен із цих рівнів.

1. Візуальна ідентифікація родових соціотипологічних ознак.

Охоплює візуальні ознаки расової, етнічної, соціальної, професійної та гендерної приналежності:

1) візуальна ідентифікація індивідуально-типологічних ознак суб'єкта на основі форми обличчя, форми тіла, професійної групи, особливостей мовної поведінки, жестів, міміки, пантоміміки (факультативними маркерами є використання кольорів, аксесуарів та косметики);

2) візуальна ідентифікація соціодемографічних ознак (ознак соціальних, професійних етнічних та інших груп) на основі особливостей мовної поведінки, просторових дистанцій, жестів, пантоміміки, тактильних контактів у міжособовій взаємодії, фізіогномічних патернів, а також деяких функціонально-поведінкових проявів.

2. Візуальна ідентифікація структурно-морфологічних проявів суб'єкта має на меті ідентифікацію ознак:

1) структурної будови обличчя та тіла;

2) поведінки, що спостерігається у вигляді актів (мовних, емоційних, поведінково-вольових тощо).

3. *Візуальна ідентифікація функціонально-поведінкових проявів суб'єкта* відповідно до функціонально-цільового призначення проводиться як візуальне дослідження:

1) зв'язків анатомічних, фізіономічних та психологічних властивостей (ідентифікація тілесно-морфологічних параметрів; ідентифікація м'язових зажимів);

2) функціонально-поведінкових проявів (ідентифікація зв'язків між проявами поведінки та внутрішніми психічними проявами особи; ідентифікація функціонально-поведінкових проявів за психофізіологічними типологіями та патопсихологічними типологіями).

4. *Візуальна ідентифікація фізіогномічних проявів* (дослідження зв'язків між особливостями структурної будови обличчя і його окремих зон з психологічними властивостями особи) включає:

1) візуальну ідентифікацію загальних параметрів обличчя (геометрична форма, параметри профільної, анфасної, потиличної проекції обличчя);

2) типологічну ідентифікацію інформативних зон обличчя – визначення типологічної приналежності окремих елементів обличчя (очей, носа, губ, вух тощо).

5. *Візуальна ідентифікація невербально-комунікативних маркерів* – це дослідження зв'язків між зовнішніми проявами невербальної поведінки (жести, міміка, пантоміміка тощо) та внутрішніми психологічними якостями, процесами та станами особи.

Візуальна ідентифікація невербально-комунікативних маркерів включає:

1) візуальну ідентифікацію патернів невербальної поведінки:

- просторових дистанцій;
- рухів корпусу тіла та його окремих частин (переважно рук і ніг);
- маркерів рухів окремих частин (м'язових сегментів) обличчя;
- доторків та тактильних контактів у міжгруповій взаємодії та пов'язаних із ними психічних особливостей, станів, процесів, а також відповідних соціально-статусних (рольових, структурних) проявів;

2) візуальну ідентифікацію маркерів одягу:

- стилю одягу (нормативно-класичний, спортивний, архаїчний, примітивний, змішаний тощо);
- семантики кольорів, що використовуються в елементах одягу;
- зв'язків між стилем, кольором окремих предметів одягу та психічними матрицями відповідних зон тіла (зони голови, шиї, тулуба, генітальної зони, зони ніг);

3) візуальну графоаналітичну ідентифікацію:

- особливості заповнення простору паперового листа чи іншого матеріалу;
- просторово-геометричних особливості написання літер;
- загальні параметри почерку (тобто перцептивних особливостей, що пов'язані із загальним стилем писемної комунікації особи);
- особливості накреслення окремих літер.

6. *Візуальна ідентифікація символізму особистих атрибуцій, об'єктів культури, просторів та середовищ.*

Досліджуються зв'язки між складовими візуальних предметів, що спостерігаються зовні, та індивідуально/соціально-психологічними та соціально-рольовими (статусними структурними) особливостями, станами і процесами суб'єктів, що продукують зазначені об'єкти, символи, і створюють візуальні означення просторів та середовищ.

Візуальна ідентифікація символізму особистих атрибуцій, об'єктів культури, просторів та середовищ включає:

1) візуальну ідентифікацію символізму особистих прикрас (персні, сережки, намиста, браслети, закладки тощо), в тому числі аксесуарів і татуювань;

2) візуальну ідентифікацію символізму об'єктів (продуктів) культури:

- продуктів образотворчого мистецтва;
- скульптурних композицій;
- продуктів кінематографії (відеопродукції);

3) візуальну ідентифікацію символізму особистих та соціальних просторів та середовищ:

- екстер'єру житла;
- дизайн-інтер'єру житла;
- символізму допоміжних технічних засобів;
- символізму допоміжних особистих та соціальних просторів.

Отже, візуальна діагностика завжди передуює терапії: у практичній психології не існує терапії без діагностики. Використання візуально-аналітичних діагностичних психотехнологій дозволяє створювати психологічний портрет суб'єкта та прогнозувати його ймовірну поведінку.

Список використаних джерел

1. Романенко Ю.В. Сучасні психотехнології : навч. посіб-к для провед. лекц. занять для студ-в спец-сті «Міжнар. інформація». Київ: ДУІКТ, 2008. 72 с.